

Před kým klečí císař?

Vzdělávací cíl: Žáci zkoumají votivní obraz arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi a na jeho základě rozvíjejí schopnost porozumět symbolickým významům. Odhalují v obraze dobové představy o uspořádání a hodnotách středověké společnosti.

Klíčová slova: Karel IV., středověká společnost, symboly, domyšlé významy, dobové perspektivy

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ OBRAZU (3 min.)

Prohlížení obrazu s pomocí lupy a četba popisky.

Učitel upozorňuje žáky na popisku. Osvětluje pojem votivní (děkovný, určený k pouti). Poskytuje prostor dojmům, náladám i pocitům žáků. Může se ptát, zda žáci nacházejí ve vyobrazení prvky, které vnímají jako středověké. V této fázi nemusí žáci určit postavy na obraze kromě Karla IV.

2 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ I (5 min.)

Přirazování pojmů z nabídky na odpovídající místa v kompozici obrazu pomocí přetahování.

Přetahování pojmů z nabídky do obrazu pomáhá žákům blíže porozumět vyznění výjevu. Štítky se zaměřují na předměty se symbolickým významem a gesta, jež osvětlují roli jednotlivých postav v obraze (panovník, svatý atp.). Učitel osvětluje význam některých pojmů (tonzura, mitra, kutna). Upozorňuje žáky na využití barev a jejich symbolické významy ve středověku.

3 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ II (5 min.)

Přirazování pojmů z nabídky na odpovídající místa v kompozici obrazu pomocí přetahování.

Další přetahování pojmů z nabídky do obrazu pomáhá žákům blíže určit identitu postav. U některých osob si žáci nemusí být jisti (sv. Zikmund, sv. Vít). Učitel může doplnit informace, aby jejich určení usnadnil. Dále upozorňuje na vztahy postav, jejich pozice (sedící, stojící, klečící) a rozvrstvení v uspořádání obrazu. Připomíná, že části diptychu byly umístěny pod sebou.

4 VÝBĚR Z MOŽNOSTÍ (4 min.)

Určování pozice zobrazených osob prostřednictvím výběru z nabídky.

Zaklikávání v tabulce umožní žákům, aby si uvědomili symbolický význam umístění a pozic jednotlivých osob v obraze. Učitel poukazuje na důležitou roli těchto vztahů (nahore vs. dole, stojí vs. klečí) pro středověkou společnost.

5 PŘÍŘAZOVÁNÍ OBRAZŮ (5 min.)

Přířazování výřezů z obrazu k popiskám prostřednictvím přetahování.

Žáci spojují detaily z vyobrazení, které zachycují důležité vztahy mezi postavami na obraze, s popiskami, jež vystihují možný význam těchto vztahů.

6 INTERPRETACE OBRAZU (8 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy odpovídají do textových polí na otázky:

❓ Proč Karel IV. klečí? ❓ Co měl obraz sdělit o arcibiskupovi a co o císaři?

Vrstvená analýza pomáhá žákům v tom, aby určili významy symbolů, vztahů a gest na vyobrazení. Uvědomují si, že obraz zdůrazňuje podřízenost císaře (světské moci) nebeské královně Panně Marii. Panovník tak uznává podřízenost Bohu. Přítomnost svatého krále Zikmunda za zády Karla IV. připomíná roli zemských patronů. Obraz zdůrazňuje, že panovník by měl vládnout s jejich ochranu a po jejich vzoru. Na obecnější úrovni si žáci uvědomují, že obraz není portrétem Karla IV. či arcibiskupa Očka. Ustupují od tohoto prezentistického porozumění obrazu a vnímají jeho významy z dobové perspektivy. Vyobrazení ukazuje rozvrstvení středověké společnosti, vztah světské a duchovní moci, představu o propojení obce pozemské a obce boží. Ve vyobrazení císaře a arcibiskupa jako představitelů moci může žáky překvapit jejich podřízený postoj (oba klečí a uznávají nadřazenou autoritu). V těchto symbolických gestech se odrážejí dobové náboženské hodnoty.

Další možnosti zapojení do výuky:

Lze navázat širším výkladem o symbolice středověkého umění. Učitel se může zaměřit na výklad symboliky barev (mariánská modř, červená jako barva utrpení, zlatá jako barva čistoty, církve, světla, moci). Zkušenosti z analýzy votivního obrazu může využít při analýze a interpretaci regionálně dostupné středověké památky (kostel, obraz, oltář).